

FİNLANDIYA'DA KÜTÜPHANECİLİK EĞİTİMİ VE KÜTÜPHANECİLİK KURULUŞLARI

1972 yılı Mayıs ve Haziran aylarında, Helsinki'de bulunduğumuz süre içersinde, Finlandiya'daki kütüphanecilik eğitimi, kütüphanecilik kuruluşları ve kütüphaneler konusunda incelemeler yapmak imkânını elde etmiştik. 1973 yılı Aralık ayı içersinde, ikinci defa Helsinki'ye gittiğimizde, kısa bir süre için de olsa, gözlemlerimizi tazeleme imkânını bulmuştuk.

1972 yılında Helsinki Üniversite Kütüphanesi'nde (Helsingin Yliopiston Kirjasto) mesleki tetkiklerde bulunurken, bu kütüphanenin müdür yardımcılarında Mrs. Aila Lassila'nın temin ettiği bir randevu ile, Finlandiya Kütüphaneciler Derneği'ni (Suomen Kirjasto-seura) ziyaret etmiş, ilgililerden yazımızın konusunu teşkil eden hususlar hakkında bilgi almış ve sağlanan bir programla Helsinki'deki Parlamento Kütüphanesi'ni (Edushunnan Kirjasto), Helsinki İl Halk Kütüphanesi'ni (Helsingin Kaupunginkirjasto), Helsinki Üniversitesi Sosyal İlimler Kütüphanesi'ni (Helsingin Yliopiston Valtiotieteellisen Tiedekunnan Kirjasto) ve Sibelius Akademi Kütüphanesi'ni (Sibelius-Akatemian Kirjasto) gezmiş ve çeşitli tipteki bu kütüphanelerin çalışmalarını yakinen görmüştük.

Bu yazımızda, Finlandiya'daki kütüphanecilik eğitimi ile, kütüphanecilik kuruluşlarından kısaca bahsetmek istiyoruz.

Finlandiya'da kütüphaneciler için mesleki eğitimin tarihçesi 1920'lere kadar inmektedir. Bu yıllarda State Library Office'in yöneticisi olan Helle Kannila adlı kütüphanecinin, dört aylık kütüphanecilik kursları düzenlediği görülür. H. Kannila 1922 yılı içinde **Kütüphane Çalışması El Kitabı** (Kirjastonhoidon opas) adını verdiği kurs notlarını kitap halinde yayınlamıştır. O tarihten bu yana geçen süre içersinde, kütüphaneci adayları bu kitabı ellerinden hiç düşürmemişlerdir. 1966 yılında söz konusu kitabın genişletilmiş yedinci baskısı yapılmıştır.

1945 yılı içersinde kütüphanecilik meslek eğitimi, Helsinki Sosyal İlimler Fakültesi'nde başlamış ve bu durum 1960'a kadar devam etmiştir. 1960 yılında bu fakülte, Finlandiya'nın bir başka şehri olan Tampere'ye nakledilmiştir. Bu arada Helle Kannila 1949 yılı başlarında State Library Office'in yöneticiliğini bırakarak, Tampere'deki kütüphanecilik okulunun sorumluluğunu üstlenmiştir.

Bugün Tampere Üniversitesi Sosyal İlimler Fakültesi'nde, kütüphanecilik eğitiminin ilk kademesi diyebileceğimiz kütüphanecilik kursu bir yıl sürelidir. Kütüphaneci adayları bu bir yıllık kurstan ancak bir imtihan vermek ve bu imtihanda da başarılı olmak kaydıyla, üst kademedeki kursa geçebilirler. Bilâhare kütüphanelerde altı ay süren pratik çalışma safhasına geçilir. Teorik çalışmaların süresi ise daha uzundur. 1964 yılı içersinde bir - iki yıl olarak düzenlenen teorik çalışmaların süresi, 1965 - 66 yılları için bir buçuk yıl olarak değiştirilmiştir. Kütüphanelerde altı ay süren pratik çalışmaların yeterli olduğu, bugün Finlandiya'da kabul edilmiş bir görüştür.

Kütüphanecilik eğitiminin yanı sıra, kütüphaneci adaylarından Fin ve İsveç dillerini bilmeleri istenir. Bugün Finlandiya'nın resmî dili Fince ise de, okullarda İsveç dili de mecburidir. Ayrıca kütüphaneci adaylarının İngilizce, Fransızca ve Almanca dillerinden en az ikisini konuşabilecek derecede bilmeleri gerekmektedir. Finlandiya'da lise seviyesindeki eğitimde Fince ve İsveççe'nin yanı sıra, bu üç dilden en az ikisi eğitim programında yer almaktadır.

Teorik çalışmalar safhasında, kütüphaneci adaylarından çeşitli özel konular dışında, kütüphanecilik literatürünü taramaları istenmekte ve bununla ilgili araştırmalar verilmektedir.

Bazı araştırma kütüphaneleri için, Tampere Üniversitesi'ndeki kütüphanecilik eğitiminden geçmiş olmak yeterlidir. Bazıları ise, bununla yetinmemekte, meslekî eğitimden geçmiş bu kütüphanecileri kendi kütüphanelerinde imtihana tabi tutmakta, bunlara yetişkinler eğitimi, kütüphanelerde mekanizasyon tekniği ve elektronik makine-ler sistemi gibi konularda bilgi veren kurslar düzenlemekte, kütüphaneci adaylarını belli süreler için staja tabi tutmaktadırlar.

Tampere Üniversitesi'nde kütüphanecilik meslek eğitiminde, kütüphaneci adaylarına kütüphane idaresi, bibliyografya ve tekniği, kitap ve kütüphane tarihi, edebiyat tarihi, kataloglama ve sınıflandırma, metod bilgisi, dokümantasyon, kütüphanecilik teknikleri, diğer ülkelerin, özellikle İskandinav ülkeleri ile, İngiltere ve Amerika'nın kütüphanecilik literatürü ve bu ülkelerin basın tarihlerini konu eden dersler okutulmaktadır. Kurslarda yer alan bu mecburî derslerin

dışında, yardımcı derslere de eğitim programında yer verilmiştir. Bunlardan biri, bugün Finlandiya'daki kütüphanecilik eğitiminde, üzerinde önemle durulan, kütüphanenin tanıtılması ve halkla ilişkiler konusundaki derslerdir. Halkla ilişkilerin yeterli bir kütüphane hizmeti verebilmek için vazgeçilmez bir unsur olduğu şüphe götürmez. Yardımcı derslerin biri de daktilo kurslarıdır. Kütüphaneci adaylarından hatasız daktilo yazmaları istenmektedir. Bu arada, kütüphaneci adaylarının komşu ülkeler kütüphanelerini görmeleri ve bu ülkelerden karşılık esasına dayanılarak kütüphaneci adaylarının clâveti, mesleki eğitimin adetâ tabii bir parçası olarak düşünülmektedir. Yılda ortalama 40 - 50 arasında öğrenci alınan kütüphanecilik okulunun kursları üç devre içersinde tamamlanabilmektedir. Bu kursların dört akademik yıl içersinde bitirilmesi ise şarttır. Bu şekilde kütüphanecilik kursları üniversite mezuniyetine eşit olmaktadır.

Finli kütüphaneciler mesleki dernekleri olan, Fin Kütüphane Derneği'ni (Suomen Kirjastoseura) 1910'da kurmuşlardır. Derneğin merkezi Helsinki'dedir. Sadece Helsinki'de sekiz yüzün üzerinde üyesi bulunan derneğin, toplam iki bin yedi yüz üyesi olduğu o tarihlerde bize verilen bilgiler arasındadır. Derneğin yayın organı olan Bülten (Kirjastolehti) derneğin kurulmasından iki yıl önce, 1908 yılından itibaren yayınlanmağa başlamıştır. Her on yılda bir dernek bülteni-nin içinde yer alanların İngilizce özeti verilmektedir. Derneğin bir başkanı, bir sekreteri ve yirmi üyeden oluşan bir komitesi bulunmaktadır. Çeşitli yayınları bulunan dernek, 1966 yılında Helle Kannila adına bir armağan kitabı da çıkarmıştır. Dernek IFLA'nın üyesidir. 31. IFLA Genel Kurul Toplantısı da Helsinki'de yapılmıştır.

Dernek, çeşitli tipteki kütüphanelerin bağlı olduğu tek üst kuruluş olmakla beraber, Finlandiya'da araştırma kütüphaneleri birinci derecede Finlandiya İlim Kütüphaneleri Derneği'ne (Suomen Tieteellinen Kirjastoseura) bağlıdır. Adı geçen dernek 1929 yılında kurulmuş olup, üç yüz üyesi bulunmaktadır. Bu dernek araştırma kütüphaneleri konusunda teorik ve pratik çalışmalar düzenlemektedir.

Bir üçüncü dernek, 1945'de Finlandiya'nın Vaasa şehrinde kurulmuş olan Fin Kütüphanecileri Derneği (Suomen Kirjastonhoitajat)'dir. Fin kütüphanecilerinin sosyal hakları ile ilgili çalışmaları yürütür.

Finlandiya'da bir diğer dernek de, Fin Dokümantasyon Derneği (Suomen Kirjallisuuspalvelun Seura)'dir. 1948 yılında kurulmuş

olan bu dernek, International Federation for Documentation (FID)'nin üyesi olup, iki yüz civarında kütüphaneci ve dokümantalist üye-ye sahiptir. Dokümantasyon konusunda özel kurslar düzenlemek, yayınlar yapmak bu kuruluşun faaliyetleri arasındadır. Dernek UDC'nin Fince tercümesini de yayınlamıştır.

Bir diğer kuruluş da, kütüphanelerin mobilya, kırtasiye, kart ve benzeri ihtiyaç malzemelerini sağlayan ve Fince Kirjastopalvelu Oy denilen şirkettir. Merkezi Fin Kütüphane Derneği binasında olan bu kuruluş, 1961 yılında başta Fin Kütüphane Derneği olmak üzere, diğer kütüphanecilik kuruluşlarının ortaklaşa katıldığı bir limited şirket haline getirilmiştir.

Çev. ve notlar ilv. ed. :

İsmet BİNARK

Faydalanılan Kaynaklar :

- Ella Seppälä. The training of librarians in Finland. In Adult Education in Finland. 4 (I), 1967, 10-14.
- Kaarina Ranta. Library activity in Finland. In Adult Education in Finland. 4 (I), 1967. 3-9.
- K.C. Harrison. Libraries in Scandinavia. 2nd ed. London, 1967. 231-233.